

אבל גרודונסקי עוד לא כילה את דבריו. הקי שיבו:

כה הרמטי הוא השער הזה, שאי אפשר לגשת אליו ולהעלות את הסיבובים באי סוציאציות. זהו אולי ההגבנה ביותר של רטוריקה עברית חדשה (גרודונסקי פירש לעיתים "רטוריקה" לחיוב, ובכך הלך בעיקר בות מבקרים אמריקאיים שמרניים כאייזור וינטרס ואחרים - ז"ל) - ואוסף שייקספירי רית: רטוריקה שייקספירית. בקוראי את ה"שירים האלה הרבה עשרות פעמים (!) - ז"ל) מתוך השתאות. התפעמות - ואודה, יש גם מתוך איזו התנגדות, או התנגדות במני בי עוצמה הכובשת הזאת - יש שהיה עולה בי הרגור, כי נגזים בהם אלמנטים של דרמה גדולה, או דרמות. דרמות שייקספיריות או אליזבתיות. לא ליריקן כתב את השירים האלה אלא דרמטיקן גדול, היולי, שייקספירי הוא הפתוס הזה, הפורץ, הגועש, הא"פונטיבי... ורואי לא מיקרה הוא. כי שייקספיר פיר העברי - שייקספיר עברית - האותנטיות ביותר, המושלם ביותר, הוא אותלו בתרגומו של נתן אלתרמן."

זהו איפוא, להוכיח, האיש אשר השתמש בדור פוגל, ממש כבאילמזור במיתקפה שנו" עדה לקעקע ולערער על שילטונם של שלונסקי ואלתרמן כשירה ובתרבות."

אלתרמן שייקספירי? וזו דמותה של המיתקפה שנועדה "לכטל... את צנחונם ההיסטורי (מה זה, אנכי?) - נצחונות היסטוריים" בספרות? - ז"ל) של שלונסקי ואלתרמן.

אם יש דבר השנוא עליי בעולמה של ספרות היהו מבקר וחוקר-ספרות האומר ביוזעים לא-אמת.

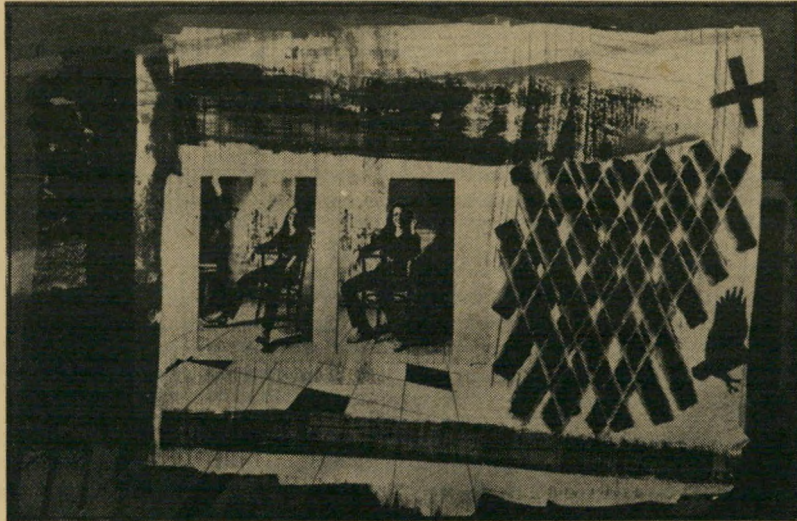
פוליטיקה סיפרותית ואינטרסים של הנצח

זה שניסה מירון להסיר מעליי - בעקפיין וברכי עורמה - את כתר הראשונות בגילוי" פוגל ולהעניקו לגרודונסקי - מילא: גם הכתר וגם כל הכרוך בו כבר היו לי לזאת זה שנים, ואם ניטל עליי להעבירו לידיו של אדם אחר - אין אני מוצא שום אדם ראוי לו יותר משלמה גרודונסקי. וזה שאחר-כך, מרוב הליטות להסרת כתר, גם עמד והעניקו, אותו כתר עצמו, בניגוד לכל חוקי הפסיקה הקובעים כי אותו הגוף אינו יכול להוציא שני פסקאות בעת משלמה גרודונסקי. וזה שנימיין הרושונסקי אשר - דיברי מירון - "מכר את פוגל בכל הדומנות" - גם על כך אין לי בליבי עליו. מה גם שהרושונסקי עוד נחיים חיינו. אדרבה, יבוא הוא ויעיד אם אומנם "מכר" לי את פוגל או ש"קנה" אותו מגרודונסקי, שאותו לא הכיר כלל באותם ימים ראשונים.

על כל אלה הסילופים וחצאי-השקרים והאמיתות-למחצה (הכל יורעים כי הרושונסקי ואני היינו ונותרנו לא רק ידידים קרובים שנפגשו אותם ימים תכופות, בפגישות המשוררים הי" דועות בדירת הגג שלו", פגישות שעליהן יכול מירון עצמו לדעת רק מפי השמועה כמובן, שהרי לא נכח בהן מעולם, אלא שגם ערכנו בצוותא, ביחד עם חברים נוספים, את חוברות לקראת שבסנטסיל ואחר-כך בדפוס). ובכן, על כל אלה עוד נכון הייתי לסלוח לו למירון, הרי ייתכן

אלה כתובים על הנניר בחתימת שמי ויעירו בו ברוך מירון.

אבל הבה נחזור, בפעם האחרונה, לפרשת פור גל. ובכן, אליבא דמירון, היה זה שוב גרודונסקי אשר מתוך שיקולי, פוליטיקה סיפרותית" (איוו) "פוליטיקה סיפרותית" כבר יכולה היתה להיות לו כאן? ומתוך, אינטרסים סיפרותיים מיידיים, (לעומת האינטרסים של מירון שהם לא נקיים, כמובן, מכל אבק של פוליטיקה סיפרותית וכולם עיניהם צופות היישר אל הנצח!) - יצר

פנסי (ר. רוניק): מתוך תערוכה בגלריה טובה אוסמן

(בעיקר בשיחותיו האינסופיות ורק מעט מוזער ככתבתו) את פוגל האיקונה וזתה"ה, שאפשר להרימה על נס כעת מסע-הצלב הסיפרותי החדש."

הגני להביא עכשיו, מתוך רף צהוב-מוקן הש" מור עימי כל השנים הארוכות האלה, מקצת מן המעט מוזער" שכתב גרודונסקי על שירת פוגל עם כינוס שיריו בידי דן פגיס (שני פייטנים עבריים שזכו לחסד-שליאמת ישראל, דבר, 13.5.1966). הנה היא אותה "איקונה":

....כל אותן השנים רבה היתה התמיהה על כך, שרודי פוגל לא נשתר למסכת השירה העברית שבין שתי מלחמות-העו"ל. שלא זכה גם לתשומת-ליבו של הקהל המצער שקרא באהדה את שלונסקי ואל-תרמן ואוריציבי גרינברג. נדמה היה כי ה"חתי-דעתו על היא גם ה"ח"ה" מ"ד"ע"ת. ש"ר"ו של פוגל כמעט שלא נזכרה ב"כיתבי העת שלחמו למען החדש בשירה עברית. דומה שהיה משהו צר-עין וקטנוני בהסחת-דעת זו ממשורר שוודאי היה מן הספורים, שיצקו חותם משלהם בשירה העברית שבין שתי מלחמות-העולם. על כן היה מעין פיצוי לכך, כאשר סופרים וקוראים צעירים גילו בראשית שנות החמישים את לפני השער ה"אפל. אומנם, היתה בתגלית זו לא מעט מן המרזה שבכל ריאקציה. שיבחו את פוגל לא רק על סגולותיו הבולטות, אלא גם על תכונותיו שאפשר לראותן כחולשות... מה שסופר עליו (על פוגל) מפני ידידיו, ומה שהוא עצמו סיפר ביומנו, שפורסם בשעתו במאז-ניים. מעלה דמות של אדם מרוכז בעצמו, בקליטה חווייתו, ובעל דימיון לא עז... מנ"גנו נפשו של פוגל היה מראשיתו הרגישות הפאסיבית, שפיצויה היא האשליה, שכל מה שמחוצה לה טפל הוא. אולם, קרוב לוודאי, כי פרטי החיים הטפלים הם מקור חשוב יו"תר, אם כי גם סרבני יותר, לשירה מאשר הרגישות האוטוסיסטית. יש להוסיף, כי דויד פוגל לא היה יחיד בכך בשירה העברית בת-קופתה הארצישראלית. החולשות שברג"י שות מצומצמת זו משותפות הן לרוב משוררי הדור...

כזאת היא איפוא ה"איקונה וזתה"ה, שאפ"שר - דיברי דן מירון - "להרימה על נס כעת מסע-הצלב הסיפרותי החדש", אותה ברה אותו "פוליטיקאי סיפרותי" גרודונסקי מליבו כדי ל"קעקע את שילטונם של שלונסקי ואלתרמן כי סיפרות ובתרבות..."

ברוכן ספרים משומשים

הבה נחזור ונקרא בכתובים: "רומה שהיה מש"הו רעין וקטנוני בהסחת-דעת זו ממשורר" ר' בצד זה אזהרה לחסדי פוגל דברך. ההפרזה ש" בכל ריאקציה". משורר ש"היה מן הספורים, ש" יצקו חותם משלהם בשירה העברית שבין שתי מלחמות-העולם" אבל גם, "בעל דימיון לא-עז", "רגישות מצומצמת" ואפילו "אוטיסטית", מרכי

זת רק בקליטה חווייתו שלה: דן מירון עצמו עתיד לחזור על טענות רומות מאוד לאלה האחרונות כעבור יותר מעשרים ש"נה. משמע שגם בתחום זה לא חידש דבר. גם כאן - כמקומות רבים אחרים - הלך בעיקבות הגורו גרודונסקי!"

דרך אגב מתייחס גרודונסקי בקטע המצוטט לסיפור הפשוט והלא-מורכב כלל ועיקר דברך "גילוי" פוגל (המדובר, כמובן, בגילוי שיריו, ולא בגילוי הפרווה, שבה לא היה לנו אז - חבורה של משוררים - אותו עניין חיוני ודוחק כ"י שירה). ובכן, את לפני השער האפל גילו (ל"עצמם, כמובן; לא לגרודונסקי, שכבר הכירו ש"נים רבות אז?), סופרים וקוראים צעירים בראשית שנות החמישים. לא מתוך ענווה, כי אם מתוך הרגל ב"שנים לספר דברים כהווייתם, אין גרודונסקי מתפאר: אני הוא שגיליתי אותו להם, ש"הרי היטיב לדעת שלא כך נתגלגלו הדברים, הגם שלולא יד המיקרה עשויה היו בהחלט להתגלגל גם כך. על חטאיי אני מודה היום: אני הוא שג"ליתי את הספר, בדוכן ספרים משומשים שניצב בפתח קיוסק חיפאי (כן, דווקא בחיפה!), וזאת זמן לא-מועט לפני ש"גיליתי" את גרודונסקי, ידיד ושותף להרבה עשיות סיפרותיות עימו שמרתי על קישרי ידידות, ויותר מזה, כל ימי חייו.

עוד מבהירים דיברי המבקר את שהיה ידוע לכל מי שהכירו באותם ימים, והוא, שכאותן שנים כבר לא היה גרודונסקי כלל וכלל מעריך נלהב ובלתי-ביקורתי של פוגל (הוא החשיב הרבה יותר - ובצדק - את חיים לנסקי וגם את...נתן אל-תרמן). כדרך שכבר נגמל מעט מאהבתו למה ש"כינה כשם "שירה אבסולוטית". אבל את ההת"רגשות שפקדה את "הנער היהודי בכרך הענקי" (ניו-יורק) בעת שפגש לראשונה את שיריו ה"אב"סולוטיים" של פוגל, אותה לא שכח כל ימיו. שהרי שירים אלה הפכו במרוצת השנים לרפים "שאי אפשר לתלשם ממקומם בניו-יורק" של אותו קורא מופלא.

זה היה האיש שהשתמש במשורר קורבן-ה"שואה, ממש כבאילמזור" כדי לקעקע משהו או מישהו. איך היה ברנר אומר: פוי...

המרצע יוצא מן השק - המרצה נכנס לתוכו

אולי משום שידע כי טענותיו מחוסרות כל יסוד, קרא מירון לעורתו גם "שיחות אינסופיות" שניהל שלמה גרודונסקי עם ידידיו בבתי-הקפה. מעלתן הגדולה של שיחות מעין אלה היא, כידוע, שאינן מתוערות ומובן שאינן מוקלטות... אבל מה מקורה של שינאה עזה כזאת? שינאה המפרנסת את בעליה כשנות דור, וכבר גרמה ל"מירון, פעם אחת לפחות כעבר, ככל הידוע לי, שטיפול על גרודונסקי אשמת-חינם חמורה ביד תר עד שהוצאו לו ראיות חותכות למישהו ש"שגה, אם שנוגד ואם במזיד, וחזר בו ותיקן את דבריו טרם שפירסמם בדפוס?

לתומי חשבתי אז, כי בכך תמה הפרשה. עתה מתברר, שלא כך היה. מירון רק המתין להודמנות נוספת שתיקרה לידיו. זוהי בוודאי גם הסיבה לכך, שאת מאמרו על פוגל ו"פרת שירתו" פירסם בכמה שערך אינו מצוי ואין לצפות ממנו ש"יהיה מצוי בכל צפונותיו של סיכוך שימיו, כי אמור, אשנות דור, ואשר סבר מן הסתם, לתמוך, המדובר בעובדות בדוקות ובחילוקי-דעות עק"רוניים שהם דבר לגיטימי הזמן לחזו בספרות. אבל עכשיו כבר הגיע הזמן להוציא את המרצע מן השק, לשון אחרת: להציג לעיני כל עילת-העילות לכל השינאה החומרת הזאת. היה זה מאמר לא ארוך במיוחד בשם "המיתורה", ש"אותו פירסם גרודונסקי דבר בשנת 1962. מחד"מת קוצר היריעה, אביא כאן רק כמה קטעים מתוכו, אלא שהוא ראוי בהחלט לקריאה בשלמ"תו (אף הוא מופיע באוטוביוגרפיה של קורא, שכבר הזכרת). המאמר פותח בסיגנון המיתמם המוכר כלי"ך לכל קוראי גרודונסקי:

"בהקדמה לעיוניו נתן אלתרמן, יונתן רטוש, ס' יזהר ומשה שמיר, אומר דן מירון: ההערכה הביקורתית שהוקדשה ליצירתם עד כה לא חרגה, לרוב, מתחומי הריפרוף הרצונטי והפיליטוני המקוטע והשיטחי. רק בשנים האחרונות ביותר מתחילים נסיונות ראשונים, וממילא לא שלמים, ולעיתים אף רופפים, להקיף את נושא השלם של יצירתם במסיגרות של עיון ביקורתי שלם ומעמיק יותר... המסות המכונסות בספר זה נכתבו, איפוא, ברובן מתוך עמידה ראשונית, כמעט, בפני הבעיות הסובבות, שמתעוררות עם הכניסה לעיון נרחב יותר בעולמותיהם של היוצרים השונים... מזה ניתן לנו לשער כיצד רוצה המחבר שנקרא את דבריו.

"דן מירון מתבלט בין הסופרים שהחלו (המשך בעמוד 32)

כך קוראים אצלנו, או: בין פסיק לנקודה

ברשימה "גורלו המר של משורר רואה שחורות" (העולם הזה 2596) הופיעה ההערה הבאה: "בנושא זה של קבלת או התקבלות שטיינברג בספרות העברית אפשר לחבר כרכים. הסוגיה מורכבת ומעניינת לאיפחות, ואולי אף יותר מפרשת התקבלותו של פוגל, נע ונד חסרי-בת וחסר קול וגיבוי יצבורי שהיו עשויים להקנות לו, ערך מוסף' כלשהו."

כל אדם בעל אינטליגנציה ממוצעת ובקיאיות אלמנטרית בתחומי עברי יבין את הדברים כפשוטם. לאמור: פרשת התקבלותו של שטיינברג בספרותנו מעניינת לאיפחות ואולי אף יותר מזו של פוגל, שהרי שטיינברג, בניגוד לפוגל, לא היה, נע ונד חסר בית וחסר קול יצבורי" וכו' וכו'. היעלה על הדעת שמי שערך את מיכח שטיינברג להוצאת "רב"ד", ואף ביקר בהקשר זה ביקורים לא-מעטים בביתה של ליהו: שטיינברג, אלמנת המשורר, אינו יודע כי לשטיינברג היה בית, כי לא היה "נע ונד", וכי היה לו - ועוד איך היה לו! - קול יצבורי" ואם גם לא תמיד ערב לאוזניהם של שומעי ליקחזו והלא דווקא מפני שכל אלה אכן היו-גסדיהו לו, כתבתי כי פרשת התקבלותו או איי-התקבלותו מעניינת אולי יותר מזו של משורר חסר-כל כפוגל!

כך קראו וכך הבינו, כמובן, הכל, לא כך במוסף הנקרא משום מה "מעריב סיפרות". שם עמדו ו"תנינו" את דבריי, החליפו פסיק בנקודה ויצאו להם שני מישפטים תמוהים (תחת האחד שכתבתי אני - ראה למעלה) הפותחים תחל לשיבוש דבריי כך: "הסוגיה מורכבת ומעניינת לא פחות, ואולי אף יותר, מפרשת התקבלותו של פוגל". נקודה. כלומר, נקודה כמקום הפסיק שבמקור). ומשפט שני חסר נושא: "נע ונד, חסר בית וחסר קול יצבורי" וכו' (מי זה הנע ונד פה? פוגל? שטיינברג? והלא בצורתו ה"מתוקנת" המישפט, כאמור, חסר נושא) עכשיו ניתנה לכתב המלומד ההזדמנות להשכילני כי שטיינברג, התגורר ברירה ברחוב וילגא, ליד המוסך המרכזי של דן, בקומה ג', ובקומה ה"שני חדרים", וכי היה "מראשי אגודת הסופרים" ועורך מאזניים וכי קיבל את פרס ביאליק וכו' וכו'.

משעשע? כן ולא. כן, פשוט משום שכל גילוי של רישעות בוטה כלי"ך - המניחה כמובן שכל העולם מטומטמים גמורים - יש בה, בין שאר דברים, גם משהו מן המשעשע. אבל גם קצת פחות ממשעשע, שהרי הכרעים למדים עד היכן מסוגלים בעת האשפה שלנו ועורכיהם, ההופכים עצמם שותפים לניחוחה הרק של המיובלה שוחת שיהם נתנים ידם לתרגילים" כאלה, להרחיק לכת בסילוף דבריו של אדם שעיומו מנהלים ויכוה.

וכלום יעלה כדעת מישהו שיתגלגל?

ההקשר שמתידך החדשים, דן מירון!